

روایت‌های مکاشفه‌ای و پیشگویی که در بر گیرنده ی مضامین مربوط به آینده در آیین زرتشتی هستند

سبا روحی

چکیده

ادبیات مکاشفه و پیشگویی، یکی از گونه های ادبی است که نمونه‌هایی از آن در آیین زرتشتی در نوشته‌های کتابی و کتبی‌ای به جای مانده است. در واقع این متون هنگامی پدیدار می شد که نظام ارزشی و الگوهای فرهنگی اجتماع تحت تأثیر یک عامل بیرونی در معرض خطر قرار می گرفت. متون مکاشفه و پیشگویی دربردارنده نکات مرتبط با زمینه‌های مذهبی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، اخلاقی و آئینی جامعه ایست که آن روایت‌ها در آن شکل گرفته است. بخشی از این متون مکاشفه‌ای برجای مانده از آیین زرتشتی است که نمونه پیشگویی‌های اولیه انسانی و حیوانی در آغاز خلقت و درباره ظهور زرتشت و ۳ منجی اوست. بخش دیگر بر پایه کشف و شهود که در نتیجه سفری روحانی به ملکوت انجام می شود اتفاق می‌افتد و بخش دیگر نیز شامل اخترشناسی و طالع بینی مربوط به مسائل آینده است. پیشگویی هایی بر اساس نوعی کشف و شهود و با استفاده از ماده ای حاصل می‌شوند. بیشترین نمونه از این پیش گویی ها در متون پهلوی در نتیجه سفری روحانی انجام شده است. فردی در اثر سفری روحانی و رهایی از جسم که در اثر خوردن بنگ یا ماده مخدر دیگری، به عالم مینو راه می یابد و سرانجام از روان در دوزخ یا بهشت و پایان کار جهان آگاه می شود این ماده مخدر معمولاً بنگ یا بنگه اوستایی *bangha* است که در گاهان اسمی از آن نیامده است و در گشت ها به آن اشاره شده است. برخی از متون مکاشفه‌ای به صورت کتیبه و برخی دیگر به صورت متون پهلوی است. دو اثر جاماسب نامه و یادگار جاماسبی در برگیرنده ی پیشگویی های منسوب به جاماسب هستند. متون جاماسب نامه و یادگار جاماسبی دارای بخش های مختلفی به فارسی میانه، پازند و فارسی بوده و در طول تاریخ دستخوش تغییر و تحولات زیادی شده اند. مباحث مربوط به آخرت در جاماسب نامه و یادگار جاماسبی درحقیقت به شکل (*vaticinium ex eventu*) به اصطلاح پیشگویی پس از رخداد نوشته شده است. این متون مربوط به آینده در حقیقت می کوشد پایان نیکویی برای رویدادها پیش بینی کند. همچنین متن زند بهمن یسن به همراه دو متن قبلی اصلی ترین منابع موجود در باب پیشگویی های آیین زرتشتیان است.

کلمات کلیدی: آیین زرتشتیان، متون مکاشفه، پیشگویی